

APU HÄDÄSSÄ

Kirjoittanut J. FREY

N:o 29

MAILTA JA MERILTÄ

25 piä

SEIKKAILUJA · KERTOMUKSIA · KUVAUKSIA NUORISOLLE

✦ ✦ ✦ Toimittanut TEUVO PAKKALA ✦ ✦ ✦

KustannusosaKeyhtiö Otava · Helsingissä

MAILTA JA MERILTÄ 29

APU HÄDÄSSÄ

KIRJOITANUT

J. FREY

Köyhän mökin asukkaat.

Mökki oli pieni ja köyhä. Jonkun matkan päästä katsellessa olisi sitä luullut paremminkin joksikin risukasaksi kuin ihmisasunnoksi. Se oli niin matala, että olisi luullut aikuisen miehen olevan mahdotonta siinä suorana seistä, ja niin pieni se oli, että tuli ajatelleeksi, ettei kahdelle ihmiselle siellä ole tarpeeksi tilaa ja ilmaa. Tilasta ja ilmasta ei kuitenkaan ollut puutetta. Sammalta kasvavassa katossa oli siellä täällä niin suuria aukkoja, että pitkä mies voi pistää päänsä ulos, ja mökin ainoasta akkunasta, joka oli tukittu ryyssyillä ja paperipalasilla, puhalteli tuuli tunkien joka nurkkaan. Köyhistä mökin asukkaista mahtoi tuntua kovalta, kun talvinen tuuli ryntäsi hyisine henkäyksineen aavikon yli Lenzburgista päin. Se tuli akkunasta tohisten tupaan ja selaili vanhaa seinällä riippuvaa kalenteria, aivan kuin olisi siitä katsellut, kuinka kauan vielä on aikaa riehua. Ja se pelmuutti mökin olkikattoa, että tämä hulmusi kuin hurjan pojan tukka hänen juostessaan vasten tuulta. Olisi voinut luulla, että taki tahallaan oli valittu tämä paikka, jotta mökki pahasen asema olisi ollut mahdollisimman kurja ja surullinen. Se oli syrjässä, pyssynkantaman päässä Lenzburgiin vievästä Bernin tiestä, suuren synkän kuusimetsän reunassa, joka peitti leveän

kukkulajonon ja Aareen asti ulottuvan tasangon. Tämä oli seutua, jossa kettu ja jänis voivat kohdata toisensa vetoa lyödäkseen.

Mökissä asui köyhä vaimo. Hän oli tunnettu nimellä Käpy-Marei. Tämän nimensä hän oli saanut siitä, että hän Lenzburgissa ja Araussa kävi kaupalla kuivia risuja ja kuusenkäpyjä, joita kaupungissa käytettiin sytykkeinä. Niitä hän kokosi metsästä mökkinsä takaa. Nyt vaimoraukalla ei ollut itselläänkään kuusenkäpyjä lämmittääkseen pientä uunia. Hän makasi sairaana ja kalpeana halpasessa vuoteessaan, ja hänen ääressään kyyröttivät hänen kaksi lastaan, Ruedeli ja pikku Mareile.

Ulkona viimainen tuuli lakaisi routaista maata ja heitteli lumihiutaleita akkunaan metsän kuusten tohistessa aivan kuin kaatumassa mökin päälle.

»On niin kylmä», sanoi kymmenvuotias Mareile, jonka ohut hame lepatti mökkiin tunkevan tuulen käsissä. »On niin kylmä, äiti. Kunpa meillä olisi edes vähän puita. Mutta kaikki on lumen peitossa ja jäätyneenä maahan kiinni.»

Lapsi puristautui lähemmäksi sairasta äitiään, ikäänkuin siten voisi saada suojaa kylmää vastaan, joka värisytti hänen jäseniään. Äiti vastasi ainoastaan syvästi huoaten ja sulki sitten silmänsä, ikäänkuin olisi väsynyt näkemään päivän valoa.

Ruedeli, joka oli noin neljä vuotta vanhempi sisartaan, kiinnitti suuret, ruskeat silmänsä äitinsä kalmankalpeihin kasvoihin ja löi nyrkillä polveensa ikäänkuin siten purkaakseen kiukkuista vihaansa. Sitten hän käänsi päänsä pois ja painoi kasvonsa päänaluspattjaa vasten.

»Äiti», sanoi pikku Mareile vähän ajan kuluttua. »Pääseekö metsävoutikin taivaaseen?»

»Sen tietää yksin Jumala, lapseni», oli vastaus.

»Minä uskon, ettei hän pääse taivaaseen», jatkoi lapsi.

»Miksi sanot niin?»

Ruedeli kohousi istumaan ja kuunteli tarkkaavaisena, pää nojattuna käsiin.

Mareile sanoi miettiväisenä:

»Luulen, että metsävouti teki suuren synnin, kun aikoi antaa Ruedelille selkään ja vangita hänet, jos Ruedeli vielä kerran hakee puita — ja meidän pitää niin kauheasti kärsiä vilua. — Paleleekohan enkeleitäkin taivaassa?»

»Ei, rakas lapseni», vastasi äiti, »ei heidän tarvitse vilua kärsiä.» Viimeiset sanat hän sanoi väsyneellä, tuskin kuuluvalla äänellä, nojauti taaksepäin ja heikkouden valtaamana vaipui syvään uneen.

Ruedeli katseli hetken aikaa äitiä, että oliko äiti todella nukkunut. Sitten hän veti rikkinäiset saappaat jalkaansa. —

»Mitä aiot, Ruedeli?» kysyi Mareile hiljaa.

Ruedeli pani sormen suulleen, otti uunin nurkasta kirveen ja avaten hiljaa oven viittasi sisartaan tulemaan ulos. Mareile seurasi häntä kiireesti ja pelästyneenä.

»Kuule», sanoi Mareile, »minä tulen sinun kanssasi. Jos metsävouti kohtaa meidät, niin hän saa lyödä minuakin.»

»Minä menen vain Ketturotkoon asti. Kaadan siellä pienen, kuivuneen kuusen. Sinun täytyy jäädä äidin luo.»

Poika veti villalakkinsa kasvoilleen ja katosi juoksujalassa metsään.

Mareile katseli vielä kauan epätietoisena veljen jälkeen, tuijottaen siihen kohtaan metsänreunassa, jossa tuuheat kuusenlehdvät olivat puhdistuneet lumesta pojan sukeltaessa siltä kohtaa metsään. Lopuksi kasvoille tipahtelevat lumihiuataleet ja ruumista värisyttävä jäinen tuuli pakottivat Mareilen palaamaan mökkiin. Äiti nukkui yhä. Huolestunut lapsi korjaili hänen peitettään ja alkoi sitten tukkia akkunaruudun reikiä ryysyillä, tuontuostakin levottomasti katsellen yksinäiselle talviselle kedolle ja vähänväliä käyden ovelta kuuntelemassa, eikö Ruedelia kuuluisi palaavaksi.

Mutta turhaan hän kuunteli ja katseli kauan aikaa. Köyhässä tuvassa ei ollut kelloa, joka tuttavallisella nakutuksellaan olisi mitannut aikaa ja vilkastuttanut hiljaisuutta, jota häiritsi vain kumeella ulvonnallaan tuuli, joka aivan kuin kummitteli mökissä kahisten seinissä ja vongahteli mennessään katon läpi.

Silloin tällöin äiti huokasi ja puheli unissaan käsittämättömiä sanoja. Ehkä hän näki hengessä miesvainajansa, lastensa isän, joka oli ollut hyvä ja rakastanut heitä niin paljon. Hänen kuolemansa jälkeen puute oli tullut heidän alituisiksi vieraakseen. Mareile raukka tuskin muisti nähneensä isää. Sillä kahdeksan vuotta sitten tämä oli lähtenyt sotaan Aargaun joukkojen kanssa, kun Zürichinjärven ympäristön väestö niinsanotussa Pukkisodassa oli noussut kapinaan hallitusta vastaan. Siellä hän oli, kuten kuului, saanut surmansa rikollisen kädestä.

Pieni Mareile ei vielä tiennyt tästä jutusta mitään. Metsävoutia hän pelkäsi vain sen vuoksi, että tämä oli ankara ja säälimätön mies, joka oli uhannut Ruedelia selkäsaunalla ja vankeudella, jos tapaisi hänet vielä metsässä kirves kädessä.

Yhä tuskallisemmaksi ja levottomammaksi kävi tytön olo hiljaisessa tuvassa. Äiti nukkui edelleen unenhorroksessa, ikäänkuin ei koskaan enää heräisi. Eikä Ruedelia vielääkään alkanut kuulua, vaikka hän oli ollut poissa jo niin kauan. Levottomuus ei antanut Mareille enää rauhaa. Varpaisillaan hän hiipi akkunan luota ovelle ja taas akkunan luo kuunnellen henkeään pidättäen ja kyyristäytyi pelästyneenä, kun tuuli mistä aukosta milloinkin tunkeutui sisään pahasti ulvahtaen, sillä silloin hän luuli joka kerta kuulevansa Ruedelin avunhuudon. Lopulta, kun alkoi hämärtää, huolestunut sisar ei enää voinut hillitä pelkoaan. Kylmästä ja levottomuudesta väristen hän sitoi pienen liinan päähänsä, heitti vielä silmäyksen nukkuvaan äitiin ja meni ulos.

Tuuli viskasi hänen kasvojaan vasten lunta ja tunki viiltävän kylmänä hänen vaatteittensa läpi. »Anna enkelisi olla kanssani», rukoili hän, kun astui humisevaan metsään ja kiiruhti niin vikkelästi kuin vapisevat jalkansa suinkin sallivat tuttua tietä Ketturotkolle päin.

Hätäytynyt lapsi oli päässyt tuskin puolta matkaa, kun hän tuskallisesti huudahtaen vaipui polvilleen. Siinä oli maassa pieni pölkky tuosta Ketturotkon luona kaadetusta kuivuneesta puusta. Mareile tunsu sen ensi silmäyksellä pihkaisista pahkuroista. Sen vieressä oli lumessa tuoreita verijälkiä.

»Ruedeli, Ruedeli!» huusi sisar. »Metsävouti on sinut tappanut. — Voi äiti, äiti!»

Ääretön tuska ja raju itku tukahutti hänen äänensä. Nyyhkyttäen hän tarttui syliksi puupölkkyyn aivan kuin johonkin pelastavaan käsivarteen.

Äkkiä Mareile tunsu kasvoillaan kostean höyryävän hengityksen, ja voimakas ääni huusi:

»Prinssi, se, se, se, tänne, tänne!»

Mareile säikähtyneenä katsahti ylös ja näki vieressään seisovan kauniin nuorukaisen, jolla oli pyssy ja metsästyslaukku ja joka talutti koiraa pitkässä nuorassa.

»Minkä vuoksi itket niin, pienokainen?» kysyi vieras ystävällisellä äänellä.

Mutta Mareile, kun häntä niin pelotti, ei voinut mitään vastata. Koira seiso i hänen lähellään ja katseli häntä suurilla ruskeilla silmillään niin uteliaasti, että hän peitti käsillä kasvonsa ja huusi puoleksi tukahtuneella äänellä:

»Ruedeli, Ruedeli!»

Metsästäjä kumartuen lapsen puoleen veti ystävällisesti tämän kohmettuneet kätöset hänen kyynelisiltä silmiltään.

»Rakas lapsi, älä pelkää, ei koira tee sinulle mitään pahaa. Minkä vuoksi itket noin? Onko sinun nälkä? Hän veti palasen nisu-leipää taskustaan ja antoi sen pienokaiselle.

Ystävällisesti tarjottu anti rohkaisi pikku tyttöä. Hän katseli ylös ja tunsi metsästäjän siksi herraksi, joka asui kylässä siinä suuressa talossa, jonka koiria hän aina oli pelännyt.

»Mitä sinä täällä teet? Älä toki pelkää», rohkaisi herra vielä kerran.

Mareile nyt alkoi kertoa, että hän oli tullut etsimään veljeään, ja lopuksi hän ilmoitti pelkonsa, että metsävouti on lyönyt hänen veljensä kuoliaaksi, päättäen verisistä jäljistä, joita oli lumella. Ystävällinen nuorukainen kumartui ja puheli puoliääneen:

»Jäljet ovat vielä tuoreet. — Lumi on poljettu. — Prinssi se, hae, hael!»

Koira nuuski veritahroja, nosti sitten päänsä ylös, kuten jotakin vainuten, ja alkoi niin ankarasti riuhtoa, että metsästäjä vaivoin sai sen irroitetuksi nuorasta. Muutamilla loikkauksilla se oli kadonnut näkyvistä.

»Tule, lapsi», sanoi herra. »Minä autan sinua Ruedelin etsimisessä.»

Hän tarttui Mareilea käteen, mutta tyttö kylmän kohmetuttamana ja tuskan valtaamana ei kyennyt nousemaan jaloilleen. Metsästäjä ripusti pyssyn selkäänsä, otti tytön syliinsä ja kiiruhti reippain askelin edelleen. Silloin tällöin hän pysähtyi hetkiseksi ja kuunteli.

Nyt kajahti kaukaa metsästä koiranhaukunta. Nuorukainen tarttuen tanakasti Mareileen molemmin käsin alkoi rientää kiireesti haukuntaa kohden. Haukunta kävi yhä rajummaksi. Mutta äkkiä, kun he lähestyivät metsän reunaa, haukunta lakkasi ja nuorukainen kuuli vihaisen äänen huutavan:

»Siinäpä nyt makaat, elukka!»

»Päästäkää minut äidin luo», kuului toinen ääni.

Mareile, joka siihen saakka äänetönä ja puoleksi tiedotonna oli istunut metsästäjän sylissä, ojentausi nyt ja sanoi:

»Siellä on Ruedeli.» Seuraavassa hetkessä hän oli maassa ja kietoi kätensä veljensä kaulaan, jonka kasvot olivat kalpeat ja veressä.

»Miksi olette tappanut koirani?» kysyi metsästäjä metsävoudilta tuimalla äänellä, kun näki uskollisen Prinssin makaavan hängellä pää halkaistuna.

»Se uhkasi purra minua, herra Brütel», vastasi suuriviiksinen metsävouti uhkamielisesti, pyyhkien veristä kirvestään kuusenoksaan.

»Uhkasiko se teitä purra?» kysyi metsästäjä halveksivasti. »Ihmettelen, että vanha metsästäjä niin pelkää metsäkoiraa. Mihin aiotte pojan kanssa?»

»Ensinnä komisariuksen luo. Sitten poika joutuu vankeuteen metsänvarkaudesta.»

Ruedeli, jonka kasvoilta Mareile oli pyyhkinyt veren, astui askeleen nuorukaista kohden ja katsoi häneen aivan kuin olisi pyytänyt saada sanoa jotakin puolustukseksien.

»Noh?» sanoi herra Brütel. »Mitä sinulla, poikanen, on sanottavaa?»

Ruedeli vastasi pelkäämättä: »En ole aikunut varastaa. Äitini ja pikku Mareile olivat paleltumassa, ja sen vuoksi läksin hakemaan puita.»

»Hyvä Jumala, miten äiti raukka mahtanee pelätä, kun hän herää!» huudahti Mareile.

»Mutta etkö voinut saada puita muualta kuin juuri metsästä?» kysyi herra Brütel.

»Pyysin eilen metsävoudilta puusylystä ja siitä hyvästä lupasin hänelle tehdä työtä tai käydä vahtikierroksella, mutta hän ei suostunut.»

Nuorukainen mittaili äänettömänä metsävoutia kiireestä kanta-päähän silmäyksellä, joka ilmaisi enemmän halveksumista kuin vihaa. Metsävouti, joka ymmärsi tämän katseen, sanoi uhkamielisesti:

»Alfred Brütel, saan antaa almuni kenelle tahdon.»

»Olisithan voinut mennä jonkun toisen luo», sanoi nuorukainen Ruedelille välittämättä metsävoudin sanoista.

»Mutta metsävouti uhkasi, että jos vain menen muilta pyytämään puita, niin hän vangituttaa minut kerjäämisestä. Hän sanoi pitävänsä lujilla irtolaislurjuksia.»

»Minkä vuoksi sinun kasvosi ovat verissä?»

»Metsävouti löi minua, kun halusin viedä ottamani puun kotia, ennenkuin minut viedään vankilaan.»

Metsästäjän kasvoille valahti tumma puna. Hän puri huuliaan ja mietti hetkisen. Sitten hän tarttui Ruedelia käteen ja sanoi ystävällisesti:

»Tulkaa, lapset, lähden teidän kanssanne äitinne luo.»

Mutta metsävouti, joka oli jo saanut malttinsa takaisin, juoksi nuorukaisen eteen ja huusi uhkaavasti:

»Herra Brütel, ette kai tahdo asettua vastustamaan esivallan palvelijaa hänen virkatoimissaan?»

»Älkää vaivatko itseänne», vastasi metsästäjä kylmästi. »Te tiedätte, mikä nimeni on ja missä minä olen tavattavissa.» Näitä sanoja hän säesti tehden liikkeen, aivan kuin olisi aikonut tarttua metsästyspuukkonsa kahvaan.

Metsävouti antoi tietä ja katseli sitten menevien jälkeen, kunnes nämä olivat kadonneet illanhämärään.

»Herra Brütel, herra Alfred Brütel, teistä tulee oivallinen rekryytti Kahdeksantoistatuhannen joukkoon», mutisi hän irvistellen ja paukahutti sitten näppiään, aivan kuin olisi tehnyt mainion keksinnön.

Pahanilkisiä neuvotteluja.

Ymmärtääksemme metsävoudin viimeiset sanat täytyy meidän tietää, että kertomamme tapaus sattui 1812 vuoden helmikuun 1 päivänä. Siihen aikaan Sveitsissä nuorilla miehillä ja heidän vanhemmillaan oli tuskalliset olot. Ei kuulunut nyt iloisia lauluja eikä tanssiin houkuttelevia viulunsäveliä. Vallattominkin nuorukainen kulki hiljaisena ja siivosti tietään kuin harmaahapsinen vanhus, vieläpä hiljaisempanakin. Ja illan tultua tuskin kukaan uskalsi liikkua teillä. Keisari Napoleon nimittäin varusti siihen aikaan valtavia sotajoukkoja alottaakseen marssinsa kaukaiseen Venäjän maahan.

Kaikkia Europan teitä, Välimereltä Pohjanmereen asti, kulki sotamieslaumoja kokoontuakseen mahtavan valtiaan kotkien ympärille ja vaikkapa vastenmielisestikin totellakseen hänen viittauksiaan. Kuten muitten maitten kuninkaitten ja ruhtinaitten, niin Sveitsinkin kanttonien hallitusten täytyi asettaa Ranskan keisarin käytettäväksi joukko eli kuten silloin sanottiin täydentää Kahdeksaatoistatuhatta. Niin näet nimitettiin armeijaosastoa, joka sveitsiläisten oli pitänyt useina vuosina ylläpitää ja asettaa keisari Napoleonin käytettäväksi. Espanjassa, Pohjois-Saksan tasangoilla ja Tonavan rannoilla käydyt taistelut tekivät vuosittain suuria aukkoja Kahdeksantoistatuhannen riveihin. Tällä kertaa piti nämä aukot tarkemmin kuin koskaan ennen täyttää, koska keisari tarvitsi kaikki voimansa Venäjän mahtavaa hallitsijaa vastaan.

Sveitsissä kaikki pelkäsivät, kuten helposti voi ymmärtää, palvelusta tuossa Kahdeksantoistatuhannen joukossa. Entisaikaan värväysrummun kaikuessa kokoontui joukottain voimakkaita taisteluhaluista nuorukaisia, mutta nytpä ei. Sillä nyt ei ollut saatettavissa kunniaa ja saalista, koska ranskalaiset pidättivät mollemmat itselleen. Nimettöminä ja tuntemattomina lepäsivät vuoriston poikien luut kaukaisissa maissa, ja kotona köyhät vanhemmat joutuivat kärsimään puutetta, kun heiltä oli riistetty poikiensa työvoima. Rekryytti, joka lähti matkaan liittyäkseen Kahdeksantoistatuhannen joukkoon, voi astuessaan rajan yli kerran vielä pysähtyä luodakseen viimeisen silmäyksen taakseen kaukaisille vuorille tahi kotikyläänsä, joka oli jonkun sinisen järven rannalla tahi kuohuvan vuoripuron varrella puiden siimeksessä piilossa; hän voi vielä hengessään lähettää jäähyväiset itkevälle äidilleen ja kaikille sureville rakkailleen, joita hän ei voinut toivoakaan enää näkevänsä.

Hallituksen oli ylen vaikea saada kokoon määrälukuista joukkoa. Ketään ei voinut pakottaa ilman syytä, ja vapaaehtoisesti ei kukaan tahtonut lähteä. Turhaan luvattiin köyhimmille runsaita käsirahoja ja tehtiin suurenmoisia tarjouksia; he mieluummin jäivät kotia ansaitsemaan työllä niukan leipänsä kuin lähtivät vieraille maille tullakseen raajarikkoisiksi tahi joutuakseen ennenaikaiseen hautaan. Sen vuoksi laadittiin säädös, että nuorukainen, jolle tekemänsä hairahdusten vuoksi olisi lain mukaan tullut vankilangaistus tahi rahsakko, pistettiin Kahdeksantoistatuhannen

joukkoon. Kanttonien hallitukset eivät tarkoin valvoneet lainkäyttöä, he olivat mielissään, kun kunnallisviranomaiset vain toimittivat tarpeellisen luvun miehiä. Kuinka moni kelpo nuorukainen iloisen yöllisen remuamisensa tahi rohkean sanansa takia väärämielistä esimestä vastaan saikaan tuntemattoman haudan Espanjan vuoriston rotkoissa tahi Venäjän kinoksissa! — Tästä kaikesta johdettiin surullinen ja synkkä elämä muuten niin iloisissa laaksoissa ja hilpeillä alpeilla. Siitä sellainen tuska mielissä, kuin jos kuolon enkeli olisi liidellyt maan yli levittäen ruttoa. Siitä myöskin kovasydämisen metsävoudin vahingoniloinen uhkaus: »Herra Brütel, teistä tulee oivallinen rekryytti Kahdeksantoistatuhannen joukkoon.»

Kun metsävouti oli lausunut nämä sanat, hän lähti kulkemaan sitä tietä, joka vei aavikon yli puolen tunnin matkan päässä olevaan kylään. Hän ei välittänyt tuimasta tuulesta, joka yhäkin vonkui aavikon ylitse. Eikä hän myöskään huomannut, kuinka silloin tällöin kirkasvaloinen tähti pilkisti ajelehtivien pilvien lomitse. — Hän vain tyytyväisenä hieroi käsiään ja mutisi:

»Rouva Brütel, nyt on teidän verikoirallanne, joksi olette minua suvainnut nimittää, kerrankin hampaat! Ja koira puree, olkaa siitä varma, armollinen rouva.»

Näissä mietteissään metsävouti kääntyi vasemmalle valoa kohti, joka kuumotti jonkun matkan päästä. Miltei hengästyneenä hän saapui talolle, joka oli yksinäisenä tien varressa. Se oli vanhaa aikainen, miltei linnantapainen rakennus, ympäröity korkealla muurilla, jonka ylitse kohosi nyt lehdettäviä lehmuksia. Metsävouti seisoi suljetulla pihaportilla, heilutti karvalakkiaan tuulessa ja huudahti itsekseen:

»Rouva Brütel, keittäkää vielä kerta hyvä soppa pojallenne, ennenkuin hän lähtee retkelle, jolla viivähtää viimeiseen Matinpäivään saakka.»

Sitten hän juoksi varpaisillaan muurin vierustaa maantielle ja lähti sitä myöten kylään.

Ensimmäinen talo kylässä oli uusi komea kivirakennus, joka punaisine tiilikattoineen erosi jyrkästi ympäristön olkikattoisista taloista. Metsävouti astui kiireesti tupaan, jossa suuri, leveähartiainen mies luki sanomalehteä.

Tämä oli kylän kaikkivaltias virkamies, jonka valta perustui

enemmän hänen rikkauteensa kuin kansalaistensa rakkauteen. Oli epäilyksenalainen asia, miten hän oli tämän rikkautensa saanut. Hän oli vähävarainen mies vielä, kun ranskalaiset 14 vuotta sitten tulivat maahan. Hän silloin kaksi kertaa viikossa kuljetti yksivaljakollaan tavaroita Aargauhun ja Zofingeniin. Levottomana sota-aikana, jolloin tällä tiellä vallitsi vilkas liike, laajentui hänen toimensa, ja pian Zürichin taistelun jälkeen syksyllä 1799 hän alkoi rakentaa uutta taloa ja käytteli rahaa aivan kuin olisi tuonut kotiin vaununlastittain Bernin taalereita. Samalla hän oli ranskalaisten ystävä ja sellaisena Bernin kukistetun ylimysmielisen hallituksen vastustaja. Tämä seikka ja hänen varallisuutensa kohottivat hänet kunnan esimieheksi ja »komisariukseksi». Siinä virassa hänen tuli koota ja toimittaa kaikki ne muona- ja muut varat, jotka paikkakunnan täytyi ranskalaisten joukkojen tarpeeksi suorittaa. Siellä täällä mutistiin kyllä yhtä ja toista, mikä ei luonut suotuisaa valoa uuteen vallanpitäjään. Puhuttiin, että entinen maavouti oli uskonut hänen huostaansa kirstullisen rahaa, jonka hän oli luvannut kuljettaa itävaltalaiselle armeijalle Zürichin edustalle. Ja tämän kirstun hän oli vääryydellä pidättänyt itselleen. Siitä muka oli peräisin hänen äkillinen rikkautensa. Niin ainakin oli väittänyt vanha Brütel, metsästäjämme isä, ja oli myöskin lisännyt, että hänellä oli käsissään siitä todistuskappaleita, jotka hän aikoi sopivassa tilaisuudessa esittää. Myöhemmin oli vanhaa herraa kohdannut onnettomuus sorsajahdilla, ja hänen ruumiinsa oli löydetty vasta useitten päivien kuluttua. Sen jälkeen ei kukaan uskaltanut puhua komisariuksesta mitään epäedullista. Mutta komisarius tiesi, että nämä todistuskappaleet olivat nyt nuoren Brütelin hallussa. Oli miten oli, ainakin se oli varmaa, että komisariuksen sydän oli yhtä kylmä ja kova kuin hänen uskollisen alempansa ja palvelijansa, metsävoudin.

Metsävouti tultuansa tupaan asetti kirveensä nurkkaan ja istuutui sitten pöydän ääreen.

»Nähtävästi olet siepannut kiinni sen köyhän poikanulikan, Käpy-Ruedelin, josta pidät isoa touhua», sanoi komisarius pilkallisesti.

»Oikein arvattu», sanoi metsävouti nauraa irvistäen. »Mutta mitä sanoisitte, jos minä sen köyhän nulikan lisäksi olisin siepannut ni tuon rikkaan nuorukaisen, joka äsken on palannut kotia

korkeakoulusta. Ja mitä sanoisitte, jos saataisiin hänestä rekryytti Kahdeksantoistatuhannen joukkoon — meillähän on rekryyteistä puute?»

»Mitä sinä puhutkaan! — Tuonko nuoren — —?» komisarius huudahti hypähtäen tuoiltaan. Mutta aivan kuin häveten liian hätäistä toivettaan hän istahtaen uudelleen lisäsi: »Ei toki. Sinä olet liian vanha narri niin sukkelaan juoneen.» Hetken äänettömyyden jälkeen hän rauhallisemmin sanoi: »Kerrohan mitä on tuolle nuorukaiselle tapahtunut.»

»Nuori herra Brütel on minun verkossani!» selitti metsävouti. »Eikä hän pääse irti enää.» Sitten hän kertoi metsässä sattuneen tapauksen. »Mitä nyt arvelette?» hän lopuksi sanoi. »Enkö ole hyvin hoitanut asiaani? Minä tahallisesti tapoin koiran, kun huomasi, että minulla oli jalo otus ansaan tulemassa. Ja todellakin hän tulistui kovasti. Muuten tuo nuorukainen oli sangen arvokkaan näköinen vihastuneena. Huomenna varhain te käsketätte hänet luoksenne, me otamme kertomuksen pöytäkirjaan, jonka hän allekirjoittaa, ja sitten seuraavana päivänä meillä on lintu käsissä.»

Komisarius oli kuunnellut toveriaan jännitettyllä tarkkaavaisuudella, ja nyt hän mittaili huonetta nopein askelin kaikkiin suuntiin, aivan kuin olisi ajellut myrskyisiä ajatuksiaan. Vihdoin hän pysähtyi metsävoudin eteen ja sanoi kiihkeällä äänellä:

»Kuulehan. Jos juonesi onnistuu, niin olet tänään ansainnut sadan guldenin päiväpalkan. Kun nuori herra kerran joutuu Kahdeksantoistatuhannen joukkoon, niin olemme hänestä kuitit. Tie Venäjälle on pitkä. — Mutta, hän kieltäytyy...»

»Kieltäytyy...» sanoi metsävouti nousten seisomaan. »Kun hän on pöytäkirjan allekirjoittanut, niin annamme hänet santarmien haltuun Aarahun vietäväksi. Se, että hän on vastustanut ja uhannut virkamiestä, on suojellut varasta — se toivottavasti riittää. Tuolla ylimyspojalla ei sitäpaitsi liene mahtavia puolustajia. Ja kun hän kerran on pantu rekryyttilistalle, niin koettakoonpa paeta! Sitä parempi vain, sillä silloin hän on henkipatto. Onnea huomiseksi ja hyvää yötä.»

Niin erosivat nämä miehet tyytyväisinä päiväänsä.

Tyytyväinen oli jalo nuorukainenkin. Käytyään mökissä antamassa lohdutusta ja runsasta avustusta hän asteli yön pimeässä kotiaan huolettoman iloisena.

Suunnitelman toimeenpano.

Seuraavana aamuna Alfred Brütel oli äitinsä kanssa saanut täytetyksi suuren vasun vaatteilla ja ruokavaroilla lähettääkseen sen köyhille suojateilleen metsämökkiin. Hän vielä etsi Ruedelille muitten vaatteitten lisäksi muutaman vaipan, joka hänellä itsellään oli ollut poikasena. Hänen ollessaan näissä puuhissa kunnanlähetti astui sisään ja toi nuorukaiselle käskyn viipymättä tulla komisariuksen luo.

Rouva Brütel säikähti niin, että vapisi eikä kyennyt saamaan sanaa suustaan, ennenkuin oli saanut tuskaansa kyynelissä purkaa.

»Hyvä Jumala, hyvä Jumala», huokaili hän syleillen poikaansa. »Komisarius ei saa rauhaa, ennenkuin on riistänyt minulta lapseni-kin. Minua onnetonta vaimoraukkaa. Hänelle on selvillä syy, minkä vuoksi hän sinua vihaa ja tahtoo sinun kuolemaasi.»

Nuorukainen koetti kaikin tavoin lohduttaa äitiään, mutta turhaan.

»Minä aavistan mikä hänellä on mielessä», sanoi tuskan valtaamana äiti. »Jollei Jumala avuksemme tule, niin olemme hukassa.» Ja hän alkoi taas katkerasti itkeä.

»Minä en saa antaa teidän tuskanne tarttua itseeni», sanoi nuorukainen. »Hyvästi, äiti. Lähettäkää vasu heti mökille, muuten nuo ihmisraukat kuolevat. Puolen tunnin kuluessa minä tulen takaisin.»

Hän lähti reippaasti ulos eikä uskaltanut enää palata takaisin, vaikka kuuli äidin hätäytyneen äänen, kun tämä huusi vielä hänen jälkeensä käskien hänen palata takaisin. Hän tunsu, että äidin tuska voisi hänet vallata. Hän hyvin tiesi, että moni nuorukainen oli aivan pienen hairahduksen takia joutunut sotakentälle, eikä hän salannut itseltään, että vihamielinen tuomari voi hänen eilisen käytöksensä hyvinkin pahaksi tulkita. »Mutta», ajatteli hän, »uskalletaankohan minua niin vähästä ahdistaa? Sitäpaitsi on aivan lähellä helmikuun 15 päivä, jolloin rekryyteiksi kirjoitettujen pitää lähteä, — niin kauan voin minä asiaa viivyttää ja sitten löytää puoleuttoman oikeuden.»

Tällä tavoin hän koetti haihdutella surullisia ajatuksiaan ja astui rauhallisen arvokkaana tuon miehen eteen, jota kohtaan hän nuoresta alkaen oli sydämessään kantanut niin raskasta epäluuloa.

Mutta hänen piti itseään pakottamalla pakottaa hillitsemään vihansa, kun metsävouti tuli näkyviin ja ivallisesti hymyillen kumarsi syvään hänelle. Nuorukainen ylpeänä kääntyi hänestä luomatta enää katsetta syyttäjäänsä.

Hän kertoi laajasti eilisiltäisestä tapauksesta, niinkuin se hänen mielestään oli, tahtomatta salata mitään.

»Te siis myönnätte», sanoi komisarius, »estäneenne lainpalvelijaa hänen virkatoimessaan?»

»Myönnän siinä tapauksessa, että lainpalvelijan virkatoimena oli lyödä verille pientä turvatonta poikaroukkaa.»

»Myönnättekö edelleen tieten ja tahtoen suojellenne metsänhaaskaajaa ja metsänvarasta?»

Syytetty huomasi, mikä ansa tässä kysymyksessä oli. Kuitenkin hän lausui ilman pitkää miettimistä lujalla äänellä:

»Jos sellainen poika, joka kaataa metsästä pahaisen kuivettuun puun pelastaakseen viluun kuolemasta sairaan äitinsä, jonka kovasydämiset kunnan viranomaiset ovat jättäneet kuolemaan nälkään ja kylmään, jos sellaista poikaa voidaan sanoa metsänvarakaaksi, niin silloin minä olen suojellut metsänvarasta.»

Komisarius ja metsävouti nielivät nämä katkerat palat. Niiden katkeruutta lievitti suorat vastaukset, jotka he saivat kavaliin kysymyksiinsä. Estelemättä vahvisti syytetty lausuntonsa nimikirjoituksellaan.

»Olen tehnyt velvollisuuteni ihmisenä», sanoi hän itsekseen kotimatalla, »sanokootpa sitten ihmisten lait mitä hyvänsä.» Tämän tietoisuuden vahvistamana hän odotti asiansa kehittymistä edelleen.

Tulokset hänen ihmisvelvollisuutensa täyttämisestä olivatkin hyvin selvästi näkyvissä köyhässä metsämökissä. Tosin tuuli puhalteli nytkin akkunan reijistä, yhä se pelmuutteli olkia mökin katolla ja piti kamalaa tohinaa kuusten latvoissa mökin äärellä, mutta mökin asukkaat olivat nyt toisenlaisia kuin eilen heihin tutustuessamme. Oli kuin viime yö olisi ollut pitkä haudan yö, josta he olivat heränneet uuteen, kirkastuneeseen elämään.

Äiti istui tuolilla uunin luona, jonka liedessä räiskyvä tuli levitti virkistäväää lämpöä. Kalpealta ja väsyneeltä hän näytti vielä nytkin, mutta tyytyväisyys ja toivo, jotka nyt elähyttivät hänen mieltään, loivat hänen silmiinsä iloisen kirkkauden, niin että hän näytti

kymmentä vuotta nuoremmalta kuin eilen. Hänen edessään, puollittain hänen sylissään oli Mareile ja näytteli hymyillen hänelle nisu-leipäpalasta. Mutta onnellisimmalta kuitenkin näytti Ruedeli. Hän seisoi akkunaa ääressä kääriytyneenä pieneen, siniseen vaippaan. Se oli tosin vanhuuttaan vähän vaalentunut, mutta hän oli juhlallinen kuitenkin kuin kuningas karpänahkavaipassa. Poika näytti paljon suuremmalta kuin eilen. Oli kuin hänen taakan alta vapautettu sielunsa olisi kiirehtinyt ruumiin kasvuun. Käsissään hän piteli kirjettä, jonka päällekirjoitusta hän aivan kuin tuntijan katsein kaikin puolin tarkasteli.

»Äiti», sanoi hän lopulta, »minä olen nyt viidennellätoista enkä osaa vielä kirjoitusta lukea ja ainoastaan vähän painettua kirjaa, jota sinä olet minulle opettanut. Kunpa voisin päästä kouluun.»

»Suokoon Jumala», vastasi äiti. »Mutta minkä vuoksi sinä nyt yhtäkkiä tahtoisit oppia lukemaan kirjoitettua?»

»Niin, katsos», vastasi Ruedeli totisena pitäen kirjettä ylhäällä, »minä tosin tiedän, että tässä on kirjoitettuna: 'Herra Tohtori Schmuziker, Aarau' ja että itse kirjeessä tohtoria pyydetään antamaan lääkkeitä sinua varten. Mutta minä soisin osaavani sen lukea kirjain kirjaimelta, koska herra Brütel on sen kirjoittanut. — Hän vasta on miesten mies! Eikö totta, Mareile?»

»Herttainen ja ystävällinen kuin enkeli», vastasi pikku sisar.

»Ystävällinen, kerrassaan ystävällinen», toisti Ruedeli miehekäästi nyökäyttäen päätään. »Ystävällinen sinulle, minulle ja äidille. Mutta millä silmillä hän katsoikaan metsävoutia? Oliko se ystävällistä?»

»Minä oikein pelkäsin, hän oli niin ankaran näköinen», selitti Mareile.

»Luulenpa», jatkoi Ruedeli innokkaasti, »että niin ankaran näköinen on Jumalakin, kun hän jyrisee ja yhdellä ainoalla salamalla murskaa korkeimmankin kuusen. — Näin herra Brütel katseli metsävoutia, katsokaas.»

Ruedeli astui askeleen taaksepäin, pani käsi vartensa ristiin rinnan yli ja suurilla tummilla silmillään katseli mustien kulmakarvojen alta niin tuimasti, että varmaankin itse metsävouti, jos olisi nyt hänet nähnyt, olisi tuntenut arvonantoa poikaa kohtaan. Äiti katseli poikaansa jonkun aikaa hymyillen ja sanoi sitten:

»Niin, lapseni. Tuo hyvä herra on enkeli, jonka Jumala lähetti

avuksemme suurimmassa hädässämme. Älkäämme koskaan elämässämme menkö nukkumaan rukoilematta hyvän tekijämme puolesta.»

»Minä rukoilen aina hänen puolestaan», sanoi Mareile pannen kätensä ristiin.

»Minä myöskin rukoilen hänen puolestaan», myönsi Ruedeli. »Mutta mieluisempaa olisi minulle, että jos syttyisi tulipalo, kuten viime kesänä Lenzburgissa paloi muuan talo, ja hän olisi siellä palavassa talossa, niin minä juoksisin tuleen ja kantaisin hänet sieltä pois.»

»Lapsi», torui äiti, »sinä toivoisit hyvän tekijällesi onnettomuutta, josta et kuitenkaan voisi häntä pelastaa.»

Ruedeli pelästyneenä tästä ajatuksesta kääntyi ikkunaan päin ja alkaen kiihkeästi sormillaan rummuttaa ikkunaruutua sanoi:

»Ei toki, en sitä tarkoita — Jumala varjelkoon! Minä vain tarkoitin, että jos joskus sellaisia voisinkin tehdä, niin se olisi minulle riemu. — Mutta tiedättekö», jatkoi hän kääntyen taas huoneeseen päin, nähtävästi iloisena voidessaan päästä irti kiusaavista ajatuksistaan, »tiedättekö minkä vuoksi oikeastaan minä eilen niin kauan aikaa viivyin, että minut lopulta metsävouti yllätti? Nähkääs, kun minä tulin Ketturotkolle, alkoi minua niin palella, että minun oli mahdotonta pidellä kirvestä. Silloin minä menin kalliota myöten luolaan hiukan lämmitelläkseni. Luolassa on niin suojaisa ja lämmin kuin huoneessa, ja se on aivan täynnä kuivia lehtiä. Synkkä se tosin on sisältä, aukko kun on niin kuusenvesojen sulkema, että minunkin oli vaikeata sitä löytää. Siellä minä kulutin aikaa, ja niin vouti sitten myöhemmin tullessaan nappasi minut kiinni. — Mutta nyt minun täytyy jo lähteä, äiti, Aaraun tohtorilta lääkkeitä hakemaan.»

Ruedeli ästui muutamia askeleita tömistellen kuin hevonen, jota kannustetaan, ja katseli sitten hymyillen jalkoihinsa. »Luulen että olen paljon suurempi näissä saappaissa, jotka herra Brütel minulle lahjoitti. Oikein tömähtelee, kun tällä tavoin käyn. Ja mainion lämpöiset nämä ovat. Mutta en minä taida näillä oikein jaksaa juosta.»

»Sinun täytyy ensin, Ruedeli, syödä. En päästä sinua syömättä lähtemään. Ruoka on pian valmista.»

Oli jo myöhäinen iltapäivä, kun Ruedeli kulki aavikon yli Aarau-

hun. Pakkanen oli hiukan lientynyt, mutta raskaat mustat pilvet, jotka riippuivat Jura-vuorten kukkuloilla, ilmoittivat aikaista ja myrskyistä yötä. Siitä kuitenkin vähän välitti pieni matkamies. Kiinteästi ja suorana hän marssi saappaissaan ja vaipassaan kuin aatelsipoika. Toivo, että saa tuoda äidille pikaisesti parantavia lääkkeitä, kirkasti hänen ruskeat kasvonsa. Sen ohessa hän ajatteli herra Brüteliä, kuinka kelpo mies tämä oli, ja koetti kaikin tavoin jäljitellä häntä käynnissä ja ryhdissä.

»Kunpa myöskin herra tohtori olisi yhtä ystävällinen», tuumi hän itsekseen. »Eipä sillä että pelkäisin, sitä en enää eläissäni tee yhdenkään ihmisen edessä, sillä ei herra Brütelkään pelännyt metsävoutia. Mutta arvelen, että kun tohtori on oikein ystävällinen, niin äiti paranee pikemmin.»

Ruedeli sai kauan odottaa, ennenkuin pääsi tutustumaan herra tohtoriin.

»Tohtori on mennyt kaupungille», sanoi pönäkkä palvelija ja käski Ruedelin odottaa eteisessä.

Poika istuutui penkille ja kulutti aikaansa rakentelemalla kau- niita tuulentupia. Milloin hän näki itsensä hevosen selässä taistelun telmeessä. Tuolla tuli metsävouti ja aikoi pistää herra Brütelin kuoliaaksi suurella miekalla. Ruedeli syöksyi esiin, ja yhdellä iskulla makasi metsävouti muserrettuna maassa. 'Olet käyttäytynyt urhoollisesti', sanoi herra Brütel kiitollisin katsein. 'Ilman sinun apuasi olisi minut pistetty kuoliaaksi.' — Milloin hän näki itsensä komean, kullasta ja hopeasta kimaltelevan linnan herrana ja valtiaana. Mies astuu esille, kalpea ja laiha, rikkinäisissä vaatteissa. 'Ruedeli', sanoo mies, 'minä olen Alfred Brütel, joka kerran autoin äitiäsi hädässä. Nyt metsävouti ja hänen ilkeät kätyrinsä ovat minulta riistäneet kaiken omaisuuteni, anna minulle almu.' — 'Hyvä Jumala', vastaa Ruedeli, 'tekö olette se kaunis kunnon herra Brütel? Taivas suokoon anteeksi, en olisi teitä tuntenut. Tiedättekö mitä? Almu en voi teille antaa, mutta ottakaa minun samettiset ja silkkiset pukuni ja olkaa minun sijastani tämän minun linnani herra ja val- tias, minä tahdon olla teidän uskollinen palvelijanne. Ei mitään vastaväitteitä, herra Brütel. Mikään muu ei tule kysymykseenkään, minun on nyt valta määrätä. Luuletteko, että minä olen unohtanut, että te kerran pelastitte Ruedeli paran metsävoudin käsistä ja lahjoititte sitten hänelle saappaat ja komean vaipan. Minä en ole sitä

unohtanut, vaikka ette olisikaan siitä mitään maininnut. Tahtoisin teitä vain nyt syleillä ja suudella, herra Brütel, jos vain uskaltaisin.'

Kiitolliselle Ruedelille tuli näissä haaveellisissa unelmissa kyyneleet silmiin. Hän tunsu itsensä niin onnelliseksi, kuin nämä unelmat olisivat muuttuneet todellisiksi. Hän ei huomannut, että ilta oli jo tullut, kunnes lopuksikin kuului portailta askelia ja kaksi heraa kiihkeästi puhellen ilmestyi etehisen päähän.

»Sanon teille, herra tohtori, ettei auta mikään», sanoi toinen herra, »nuori Brütel pistetään Kahdeksantoistatuhannen joukkoon. Santarmit ovat jo lähteneet häntä hakemaan. Hänen hairahdukseensa on selvä. Hän itse on tunnustanut ja tunnustuksensa allekirjoituksella vahvistanut, että hän eilen on metsävoutia väkivalloin vastustanut ja suojellut metsänvarasta. Minun käy häntä sääliksi, sillä hän on muuten kelpo nuorukainen.»

»Mutta, hyvä Jumala», sanoi toinen herra, tohtori Schmuziker, »hyvä Jumala sentään, vanhan äitinsä ainoa poika ja juuri suorittanut tutkintonsa. Olen vakuutettu siitä, että hänen jalo sydämensä on johtanut hänet tähän hairahdukseen. Eikö ole mitään pelastusta?»

»En ymmärrä mitään keinoa», vastasi toinen kohauttaen olkapäitään. »Olisipa hän voinut pysyä vain kymmenen päivää piilossa, niin vaara olisi ollut ohi ja hän olisi päässyt ehkä vain pienellä sakolla. Mutta nyt on liian myöhäistä. Santarmit ovat jo lähteneet, emmekä me voi tehdä poikkeuksia, koska meillä täytyy olla tarpeellinen lukumäärä miehiä. Muutaman päivän kuluttua hänet viedään rajan yli, ja sitten on pako mahdoton. Minne ranskalainen karkuri pakenisi? Keisarin käsi ulottuu yli koko Europan. Minun käy sääliksi Brütel ja hänen äitinsä. Hänen täytyy lähteä Venäjälle. Hyvästi, herra tohtori, minulla on vielä kiireellisiä virkatoimia.»

»Jumala, hyvä Jumala», vaikeroitsi tohtori katsellessaan poistuvan herran jälkeen. »Alfred raukka. Miten hän oli niin varomaton! Mikä kurjuus tästä tuleekaankin lopuksi!»

Ruedeli nousi ja asteli horjuen tohtoria kohden. Hän oli ahminut jokaisen sanan keskustelusta. Sanat »nuori Brütel pistetään Kahdeksantoistatuhannen joukkoon» kumisivat yhä kuin huuvaava ukkosen jyrinä hänen korvissaan.

Jokainen lapsikin tuohon aikaan ymmärsi tämän kuolemantuomion merkityksen. Sillä peloitettiin pienokaisia jo kätkyessä, ja

pahantapaisinkin ja vallattominkin poika talttui, kun häntä uhattiin: »Odotahan, sinä, joudut Kahdeksantoistatuhannen joukkoon!»

Ruedeli, joka koko sielullaan, kaikilla ajatuksillaan ja harrastuksillaan oli kiintynyt hyväntekijäänsä, oli kirkkaalla järjellään heti keskustelun alussa ensimmäisistä sanoista ymmärtänyt, että oli kysymys eilisestä tapahtumasta.

»Mitä sinulla on asiaa, pikku mies?» kysyi tohtori, jonka Ruedelin askeleet olivat herättäneet ajatuksistaan.

»Jos te olette herra tohtori Schmuziker, niin minulla on teille kirje herra Brüteliltä.»

»Brüteliltä?» kysyi tohtori, avasi vikkelästi kirjekuoren ja luki kiireesti kirjeen. »Kuka sinä olet?» hän sitten kysyi pojalta.

»Minä olen se eilinen metsänvaras, josta tuo toinen herra äsken mainitsi.»

»Sinäkö?» hämmästeli tohtori tarkastellen poikaa kiireestä kantapähän. »Sinäkö metsänvaras?» Ja hetken aikaa mietittyään hän jatkoi: »Onko herra Brütel sinulle rakas?»

»Rakkaempi kuin elämäni», vastasi Ruedeli vakavana.

»Hyvä, tule sitten.»

Hän vei pojan työhuoneeseen ja kyseli häneltä tuosta eilispäivän tapauksesta. Hyvin pian hän oli sen laadusta selvillä. Hän meni kirjoituspöydän luo ja kirjoitti nopeasti muutamia sanoja.

»Tässä, pikku mies, on kirje, jonka saat viedä herra Brütelille. Mutta sinun pitää juosta minkä jalkasi kantavat. Selitän sinulle minkä vuoksi: Kaksi santarmia on lähetetty noutamaan vaunuilla herra Brüteliä, joka vangitaan sen vuoksi, että hän sinua eilen auttoi. Ehkä santarit ovat viivytelleet tienvarrella olevassa kapakassa ja sinä voit ehtiä ennen heitä. Mutta jos tulet liian myöhään, niin revi tämä kirje äläkä puhu siitä kenellekään mitään. Minä itse tuon huomen-aamulla lääkkeet äidillesi. Oletko ymmärtänyt?»

»Olen, herra tohtori», sanoi Ruedeli päättävästi ja syöksyi ulos, että suuret saappaat kolisivat portaissa.

Ruedelin haaveilut toteutuvat.

Yö oli jo saapunut, kun Ruedeli oli rientämässä takaisin kotikylään päin tärkeine kirjeineen. Kosteaa lunta ja vettä satoi sekaisin ja lisäsi yön synkkyyttä. Tuuli tohahteli voimakkaissa puuskapäissä kumeasti pauhaten metsässä. Mutta Ruedeli ei välittänyt mitään kaikesta yön kaameudesta. Kuten takaa-ajettu metsän eläin hän syöksyi edelleen. Silloin tällöin, kun tuulenpuuskat vaikenivat, Ruedeli pysähtyi kuuntelemaan, kuuluiko vaunujen kolinaa.

Kylän ulkopuolella, missä metsä molemmin puolin oli aivan lähellä maantietä, oli ravintola nimeltä »Täysi haarikka». Ravintolan edessä oli vaunut. Ruedeli hiipi akkunan alle kurkistelemaan, olivatko santarmit ravintolassa. Ainoastaan muutamia epäilyttävän näköisiä miehiä, vierasmaalaisissa puvuissa, istui kapakassa. Ne olivat maakunnan läpi kuljeksivia kattilakauppiaita ja paikkaajia. Näiden olivat nuo talon edustalla olevat vaunut, jotka nähdesään Ruedeli oli joutunut riemun ja toivon valtaan. Nyt pettymys alkoi ahdistaa rintaa. Hän pyyhki hikisiä kasvojaan vaippansa liepeeseen ja alkoi taas juosta edelleen.

Rohkeimmankin miehen olisi vallannut salaperäinen kammo tuolla yksinäisellä tiellä pimeässä, tuulessa ja sateessa. Tuulenpuuskien puhaltaissa kuuset molemmin puolin tietä ruskivat aivan kuin katketakseen. Sitten taas syntyi äkkiä hiljaisuus ja kohina loittoni nopeasti pitkin metsää, ikäänkuin se itsekin olisi tahtonut paeta jälkeenjäävää kammottavaa hiljaisuutta. Metsän nurkkauksessa, josta tie lähti aavikolle, täytyi hengästyneen pojan pysähtyä.

»En jaksa enää», huokasi hän. »Henki salpautuu. Voi hyvä Jumala, tulen liian myöhään! — Hyvä herra Brütel — minä — minä olen syyllinen.»

Tuska valtasi Ruedelin niin, että hän alkoi katkerasti itkeä, ja kyyneleet hikipisaroihin sekaantuneina valuivat virtanaan hehkuvia poskia pitkin.

»Mikä se oli? — Tuuli vain? — — Ei — vaunut — kavion kopsetta! —»

Ruedeli avasi vaippansa, hänen rintansa laajeni. Tuntui helpotavalta, mutta hän samalla vapisi tuskallisesta odotuksesta.

»He tulevat.»

Vaunujen kolina kuului paljon lähempää. Ja se lähestyi lähestymistään. Ruedeli kyyristyi kuin kissa maantien ojaan. Hänen valtimonsa takoivat. Hän pidätti henkeään ja kuunteli. Tien notkelmassa häämötti kaksi kiväärin piippua.

»Siinä he ovat», ajatteli Ruedeli ja valmistautui hyppäykseen.

Mutta vaunut vierivät niin nopeasti ohitse, ettei hän voinutkaan, kuten oli toivonut, tarttua kiinni vaunujen perään. Hän oli nähnyt santarmien välissä jonkun istuvan, tietysti se oli herra Brütel. Ruedeli lähti juoksemaan minkä suinkin jaksoi vaunujen jäljessä tavoittaakseen ne.

Mitä hän oikeastaan aikoi? Hän ei itsekään tiennyt. — Hän tahtoi vain olla suojelijansa ja hyväntekijänsä lähellä.

Hänellä oli nyt vastatuuli, ja se puhalsi niin ankarasti ja puski laajaan vaippaan, että hän, kun muutenkin jo oli väsynyt, tuskin pääsi eteenpäin. Pitemmittä miettimisittä hän juostessaan aukaisi vaipan haasta, ja niin tämä komea vaippa, joka äsken vielä oli ollut hänen ilonsa ja ylpeytensä, valahti hänen huomaamattaan olkapäältä maantielle. Sinne se jäi.

Vaunut menivät menojaan jättäen hänet jättämistään, niin että hän tuskin enää erotti vaunujen haamua. Märät ja oudot saappaat olivat kuin lyijypultit hänen jaloissaan. Hän pysähtyi hetkiseksi ja viskasi ne maantien ojaan. Läpimärissä sukissaan mutta nyt kaikista esteistä vapautuneena hän saavutti vaunut pienen matkan juostuaan pannen kaiken parhaansa. Mutta silloin oltiin »Täyden haarikan» lähellä.

Ravintolan akkunasta tuleva valo paistoi tielle. Ruedeli pysähtyi pimentoon. Vaunut pysähtyivät ravintolan edustalle. Kuski laskeusi ja alkoi riisua hevosia.

»Kuinka kauan sinä tässä syötät?» kysyi toinen santarmi.

»Puolisen tuntia.»

»Hyvä, sillä aikaa voimme ottaa jonkun naukun. Se tekee hyvää tässä sudenilmassa. Tahdotteko tekin, herra Brütel, tulla sisään?»

»En», vastasi vanki lujalla, mutta kuitenkin surullisella äänellä, jonka kaiku jälleen herätti Ruedelin kaiken lamautuneen tarmon.

»Voinhan tuoda teille tänne, jos haluatte?» sanoi taassantarmi.

»Paljon kiitoksia, korpraali, mutta minä en halua.»

»Kun joudutte Kahdeksantoistatuhannen joukkoon, niin ette hylkää tällaista tarjouta. Mutta kun nyt ei, niin ei. Mikä on tar-

jottu, se on annettu.» Ja hän komensi toista santarmia: »Kristian, vedä nuora vangin käsien ja jalkojen ympärillä lujempaan ja tule sitten sisälle.»

Käskeytettiin. Kumpikin vartia meni ravintolaan, ja hevosmies kuljetti hevosen vajaan, joka oli talon takana.

»Nyt se on tehtävä», mutisi Ruedeli puristaen huulensa yhteen. »Hän vapaaksi, tahi me molemmat vankina.»

Välittämättä kosteasta, läpätunkevasta kylmästä hän ryömi lumisohjoista maata myöten vatsallaan. Niin hän tuli hiljaa kuin kissa vaunujen luo ja aikoi juuri nousta takapyörälle, kun ovi avautui ja korpraali astui ulos.

»Onko teidän kylmä, herra Brütel?» kysyi korpraali.

»Ei, mutta pyydän teitä hiukan kiiruhtamaan.»

Ruedeli makasi vaunujen alla liikkumattomana maata vasten painautuneena, niin ettei korpraalinkaan terävä sotilaansilmä havainnut mitään. Korpraali, kun ei huomannut mitään epäiltävää, meni takaisin tupaan. Ruedeli oli siinä silmänräpäyksessä vaunujen alta pystyssä ja kiipesi vaunuihin. Brütel, joka oli vajonnut synkkiin ajatuksiin, ei huomannut mitään, ennenkuin tunsu jalkasiteissään tempauksen. Heräten mietiskelyistään säikähtyneenä hän aikoi kysyä ääneen, kuka siellä. Mutta salaman nopeudella laskeutui pieni käsi hänen suulleen.

»Hiljaa!» kuiskasi Ruedeli. »Minä se olen, Ruedeli.»

Taas tempaus käsisteissä, ja kädetkin olivat vapaat.

»Heittäkää vaippa pois ja tulkaa.»

Vanki seurasi kuin unessa. Hän vei kätensä otsalleen, kuin olisi tahtonut pahasta unesta herätä.

»Tehkää kuten minä», kuiskasi Ruedeli. Hän veti Brütelin maahan ja ryömi jälleen niin nopeasti ravintolan valaiseman paikan yli, että hänen toverinsa oli vaikea häntä seurata.

»Jumalan tähden, kiiruhtakaa», kuiskasi Ruedeli seuralaiselleen. »He tulevat. Kumartukaa alemmas maahan.»

Brütel totteli koneellisesti, aivan kuin olisi ollut loitsijan vallassa. Se oli hänen onnensa. Tuskin hän oli päässyt metsän reunaan ja noussut seisomaan, kun korpraali ilmestyi ovelle.

»Tulkaa, tulkaa», kuiskasi Ruedeli. »Minä tunnen tien paremmin kuin vihreätakit.»

Hän veti vapautetun metsikköön ja asetti hänet erään tiheän

kuusen runkoa vasten, jonka oksat ulottuivat aivan maahan asti.

»Seisokaa siinä. Minä käyn katsomassa, mihin päin santarmit lähtevät.»

Vasta nyt koetti nuori Brütel järjestää ajatuksiaan. Mutta pelastumisensa arvoitusta hän ei pystynyt ratkaisemaan. Ainoastaan hetkisen ajan hän näki jotakin liikkuvan metsikössä ja kuuli oksilta raskaita pisaroita putoavan maahan. Sitten haudan hiljaisuus, aivan kuin Ruedelikin olisi ollut liikkumatta läheisen puun luona.

»Ruedeli», huusi herra Brütel hiljaisella äänellä. Ei mitään vastausta kuulunut. Mutta »Täyden haarikan» luota alkoi kuulua huutoja ja hurjaa elämöimistä.

»Hyvä Jumala, kun vain poikanen ei antautuisi vaaraan. Mutta oliko se Ruedeli?» sanoi hän puoliääneen itsekseen. »Minusta on vieläkin kaikki kuin unta.»

Hän tunki metsikön läpi eteenpäin tutkiakseen asemaa. Hänen tultuaan metsän rintaan ilmestyi Ruedeli kuin maan sisästä sukeltautuneena hänen viereensä jääkärikivääri kädessä.

»Ottakaa tuo, herra Brütel. Te voitte ehkä sitä tarvita. Mutta nyt pois», kuiskasi Ruedeli, tarttui seuralaistaan käteen ja kuljetti häntä pimeässä metsässä niin varmasti edelleen, kuin olisi ollut kirkas päivä.

* * *

Oli juuri keskiyö. Tuuli syyti röntää pakolaisemme kotitalon akkunoihin ja kulki pitkään vongahdellen talon pihan yli, aivan kuin olisi ymmärtänyt vanhan äidin surun, kun tämä istui makuuhuoneessaan valvoen.

Hän oli ollut niin järkytetty ja niin tuskallisen surun valtaan joutunut, ettei ollut voinut seurata poikaansa Aarahun kuullakseen siellä hänen kohtalostaan. Siitä hän uskoi olevansa varma. Rengin hän oli lähettänyt kuulustelemaan. Mutta tämän levottomuuden tunti kului toisensa jälkeen kellon verkalleen naksahutellessa, eikä lähetti ollut vielä tullut takaisin.

Nyt koputettiin pihan portille. Levoton rouva hypähti ylös ja kuunteli. — Oliko se tuuli? — Koputettiin vielä toinen kerta heikoin, mutta selvin lyönnein, ja se uudistettiin kolmas kerta.

»Elsbeth, Elsbeth!» huusi rouva tuskallisen odotuksen vallassa.
»Mene aukaisemaan portti, Hans on varmaankin portilla.»

Palvelija, joka oli nukahtanut väsymyksestä tuolilleen, hoipe-roi lyhty kädessä portaita alas, mutta tuli pian takaisin yksinään. Hans, tuo kaupunkiin lähetetty renki, ei ollutkaan hänen mukanaan.

»Hyvä Jumala», huokasi rouva. »Kuka se sitten mahtoi siellä koputtaa?»

»Muuan pieni poika, joka oli yltäpäätä lumessa ja loassa, antoi minulle tämän paperilipun ja juoksi tiehensä», selitti palvelija.

Rouva Brütel tempasi kiireesti paperilipun. Siihen oli lyijykynällä kirjoitettu epävakavalla käsialalla, josta oli vaikea saada selkoa:

»Rakas äiti. Älä sure. Minä olen pelastunut. Pian enemmän.»

Tuskallisin ilmein katseli rouva tätä kirjoitusta aivan kuin pelä-ten petosta. Mutta vaikka kirjoitus olikin hätäistä, tunsi hän sen poikansa käsialaksi. Ja paperi oli Alfredin muistikirjasta reväisty lehti, jonka selvästi tunsi kultaisesta reunasta.

»Hän on pelastunut!» huudahti äiti ja vaipui polvilleen vuo-teensa viereen hiljaiseen, mutta hartaaseen kiitosrukoukseen.

Tuomio.

Kahdeksan päivää myöhemmin seiso i komisarius tupansa akku-nan ääressä ja levottomana ja tuskallisen odotuksen valtaamana katseli sateiseen hämärään aavikolle. Vasemmalla kädellään hän nojasi kiiltävään kaksipiippuiseen pyssyynsä. Vyöllään hänellä oli metsäpuukko silkillä kirjaillussa huotrassa. Mutta tuskin häntä voi tuntea entisekseen. Tanakka ja voimakas vartalo oli luhistunut ko-koon kuin kuihduttavan taudin kuluttamana. Avarat vaatteet hänen yllään repsottivat kuin linnunpelättimellä. Hänen kasvonsa, jotka muutenkin olivat synkät ja tympäisevät, olivat nyt aivan kellertävät, ja niissä näkyi selvät jäljet levottomuudesta valvotuit-ten öitten ja tuskassa elettyjen päivien jälkeen.

»Se lurjus ei vielääkään tule», mutisi hän kääntyen akkunasta ja asettaen pyssyynsä loukkoon. »Hän ei ole vielääkään löytänyt, ja huomenna on helmikuun 15 päivä.»

Levoton mies heittäytyi topatulle tuolille ja leikitteli synkissä ajatuksissaan metsästyspuukkonsa kiiltävällä terällä. Mutta hänen silmänsä kääntyivät taas haukan katsein sumuiseen hämääseen, joka lepäsi aavikon yllä.

»Kas, Jumalan kiitos, tuolla hän tulee! Ja juoksee kuin kahleistaan päässyt metsäkoira. Hän on varmaankin päässyt jäljille.»

Komisarius kiiruhti ovea avaamaan.

»Mitä kuuluu? Onko jotakin tiedossa? Missä hän on?» huusi hän hätäisellä, miltei vapisevalla äänellä.

Tulija, metsävouti, jota komisarius oli niin jännityksellä odottanut, asetti kirveensä nurkkaan, kuivasi harmaan sadevaippansa liepeillä pyssyinsä piipun ja sanoi sitten hyvin verkalleen ja aivan kuin ei olisi ymmärtänyt komisariuksen kiireellistä kysymystä:

»Missä? Kuka?»

»Kuka!» huusi komisarius polkien jalkaa lattiaan. »Tiedät ketä tarkoitan, sinä tomppeli!»

»Vai niin», vastasi metsävouti, ja hieno hymy väreili hänen suupielissään. »Vai niin, te tarkoittatte nuorta Brüteliä. Ei hän ainkaan kotona ole. Minä olen tutkinut sen talon kurkihirrestä kellarin nurkkiin asti ja samaten Käpy-Marein mökin. Mutta joka tapauksessa he ovat yhdessä puuhassa, tuo jalo herra ja nuori metsänvaras. — Todella, hätä on kiireen veli. Huomenna on helmikuun 15 päivä. On kysymyksessä kunnia ja elämä.»

Lyhyen äänettömyyden jälkeen, jolla aikaa komisarius häntä terävästi katseli, metsävouti jatkoi välinpitämättömällä äänellä:

»Hyvä, minä teille sanon mitä tiedän. Minä näin, että Brütelin talosta vietiin Käpy-Marein tuvalle vasullisittain ruokavaroja, ainakin enemmän kuin eukko lapsineen voi käyttää. Minä väijyskelemaan ympäristössä, ja annahan olla, minä näin tuon pienen pojanvekkulin nenän pensaikossa Ketturotkon takana olevilla kallioilla. Arvelen, että missä on ketunhäntä, siellä on kettukin lähellä. Brütel piileksii siellä kallioilla, siitä panen pääni panttiin. Ja siellä on muuan luola, senkin nyt muistan.»

Komisarius huokasi kuin raskaasta unesta heräävä.

»Mitä nyt teemme?» kysyi hän hajamielisesti.

»Mitä teemme? Se on yksinkertainen ja selvä asia. Otamme kaksi santarmia mukaan ja menemme myöhään yöllä tuonne met-

sään. Santarmit jäävät vahtimaan metsään, te ja minä tunkeudumme varovasti luolaan ja otamme hänet kiinni.»

»Mutta jos Käpypoika on sinut nähnyt ja lintumme jättävät meille tyhjän pesän?» huomautti komisarius epäillen.

»Hän ei nähnyt minua», vakuutti metsävouti. »Minä pidin häntä tarkasti silmällä. Hän töllisteli aivan huolettomana ylös pilviin.»

Komisarius ojensi toverilleen kätensä ja sanoi:

»Suunnitelmasi on hyvä!» Mutta sitten hän lisäsi yhtäkkiä synkästi: »En kuitenkaan voi olla niin iloinen keksinnöstä kuin toivoin.»

*

Ennenkuin tämä päätös tehtiin komisariuksen talossa, tehtiin toisessakin paikassa suunnitelma. Tämä tapahtui yksinäisessä kallioluolassa Ketturotkon takana. Metsävouti oli oikein arvannut.

Siellä olivat pakolaiset istuneet siitä yöstä alkaen, jolloin Ruedeli oli vapauttanut Brütelin. Poika ei ollut tahtonut erota hyvän-tekijästään ja olikin hänelle arvaamattomaksi hyödyksi. Ruedeli välittäessään yhteyttä Brütelin ja tämän äidin välillä osoitti selaista päättäväisyyttä, kestävyyttä ja nokkeluutta, että se Brütelille usein muistutti mieleen Amerikan villien ominaisuuksia. Jokaisesta vihollisen askeleestakin saivat luolan asukkaat tiedon.

Tavattoman tarkkanäköisesti oli Ruedeli siinäkin menetellyt, ettei pikku Mareille annettu vähintäkään tietoa salaisuudesta. Sillä vaikka tyttö oli älykäs, olisi hänen lapsellinen viattomuutensa voinut antaa heidät ilmi kotitarkastuksessa tahi kuulusteluissa. Sen vuoksi hänet oli jätetty siihen uskoon, ettei Ruedeli ollut palannut sen jälkeen kuin oli Aarahun mennyt ja että hän oli ehkä saanut surmansa. Tytön suuri suru ja tuska saattoi harhaan itse komisariuksenkin, joka vähitellen alkoi uskoa, että Ruedelille oli todellakin tapahtunut onnettomuus. Kun Ruedeli tuli öisin äitinsä mökkiin, täytyi hänen usein sydämensä tuskaksi kuulla, miten Mareille itki kuolleeksi luultua veljeään ja rukoili, kunnes nukkui kyyneliinsä.

Suuri onni pakolaisille oli se seikka, että heidän pakoyönsä jälkeen ei ollut satanut lunta. Vaikka sadekuurot olivatkin ikäviä ja pimensivät raskailla pilvillään päivää ja siten synkensivät oloa luo-

lassa, niin Ruedeli pimeinä synkkinä öinä voi sitä varmemmin tehdä retkiään jättämättä vaarallisia jälkiä.

Tänä iltapäivänä oli ilma käynyt hiukan kylmemmäksi.

»Luulenpa melkein, että saamme lunta», sanoi herra Brütel kääriytyen paremmin villaiseen peitteeseen. »Se olisi ikävä asia.»

»Minä käyn hiukan tarkastelemassa», sanoi Ruedeli ja ryömi luolasta metsään. Mutta parin minuutin kuluttua hän palasi kal-mankalpeana takaisin.

»Mikä sinun on?» kysyi Brütel säikähtyneenä.

»Metsävouti on nähnyt minut», vastasi Ruedeli.

»Metsävouti!» huudahti Brütel ja kävi vielä kalpeammaksi kuin pieni seuralaisensa. »Hyvä Jumala, silloin on kaikki hukassa! Viimeinen päivä ja kaikki hukassa!»

Hän vaipei synkkänä ajatuksiinsa, ja Ruedeli istui ääneti ja sul-jetuin silmin, aivan kuin olisi pelännyt sitä vaikutusta, jonka uutisensa oli tehnyt rakkaaseen herraan.

»Kuulkaa», jatkoi poikanen vähän ajan kuluttua. »Ei vielä ole kaikki hukassa. Metsävouti ei tiedä, että minä näin hänet. Minä en ollut häntä näkevinäni. Töllistelin vain taivaalle pilviä, aivan kuin en olisi muuta nähnytkään. Hän varmaankin muistaa tämän luolan ja arvelee, että te olette minun kanssani täällä piilossa.»

»Niin tietystikin», sanoi Brütel kiinnittäen huomionsa toisen va-kavaan ja ajattelevaan puheeseen. »Mutta entäs sitten?»

»Hän menee nyt kylään», jatkoi Ruedeli, »ja hakee miehiä ot-taakseen meidät kiinni. Siihen saakka ehtii jo ilta. Te lähдете nyt ja laskeudutte metsän läpi aina Aareen asti. Siellä voitte piiloittau-tua pensaikkoon ja minä jään tänne.»

»Sillä ei ole vielä paljon voitettu, pikku ystäväni.»

»Sillä on sentään jo paljon voitettu», väitti Ruedeli. »Kun he tulevat tänne, niin minä juoksen vähän matkaa metsään ja joudun kiinni. Luola tutkitaan ja kaikki nämä esineet löydetään. Te otatte ainoastaan pyssyn mukaanne. Minä sitten kerron heille, että te olette eiliseen asti ollut minun kanssani täällä piilossa. Mutta koska täällä olo kävi epävarmaksi, niin te nyt öisin olette poissa toisella puolen metsää. Minä muka tänä yönä aioin tulla jäljestäpäin sinne ja odotin täällä vain saadakseni nähdä, ollaanko teidän jäljillänne. Sitten lähdin miesten kanssa metsän toisella puolen oleville vuo-rille hakemaan teitä. Ja uskon, että te sitten voitte kaikessa rau-

hassa pysyä täällä, sillä minä autan heitä teidän etsimisessänne niin, että heiltä kuluu koko huomisen päivä, helmikuun 15 päivä.»

Brütelin täytyi hymyillä tälle suunnitelmalle, mutta uhrautuvaisuus, jolla poika tahtoi antautua vaaraan, liikutti häntä niin, että hän pani käden silmilleen salatakseen kyyneliänsä.

»Mutta», sanoi Brütel, »aiotko myöskin kertoa, että sinä se minut vapautitkin?»

»Tietysti», vastasi Ruedeli. »Sittenhän he uskovat kaikki muutkin juttuni sitä paremmin.»

»Ruedeli», jatkoi Brütel vähän ajan kuluttua, »en tiedä parempakaan suunnitelmaa kuin on tämä sinun tuumasi. Mutta ajattele, jos takaa-ajajani huomen-illalla, tosin kyllä liian myöhään, huomaavat, että sinä olet heitä johtanut harhaan, niin silloin saat selkääsi. Ja voihan olla sekin vaara, että tänä yönä pimeässä ampuvat sinut kuoliaaksikin.»

Ruedelin oli helpompi olla, kun hänen neuvoansa ei kokonaan vastustettu. Ja hän vastasi iloisesti:

»Mitä selkäsaunaan tulee, niin se ei minulle ole mitään outoa. Tällaiselle köyhälle pojalle se on jokapäiväistä leipää. Siihen on pitänyt tottua.» Hän jatkoi sitten totisempana: »Jos minut ammutaan kuoliaaksi, niin tervehtikää puolestani äitiä. Mareile on tämän surun jo kestänyt, hän kun luulee minun jo kuolleen.»

Brütel tarkasteli äänettömänä ja liikuttettuna poikaa, joka nöyrässä kiitollisuudessaan oli valmis uhraamaan henkensä ajattelematta itseään tahi uhrinsa suuruutta. Brütel veti hänet rintaansa vasten ja lämpöisemmin kuin koskaan ystävää erotessa hän suuteli Ruedelin mustan tukan ympäröimää otsaa.

»Urhoollinen pikku ystävä», sanoi Brütel liikuttettuna. »En tiedä muuta keinoa kuin seurata sinun neuvoasi. Anna tänä yönä, kun vihollinen saapuu, rauhallisesti vangita itsesi äläkä paneudu alttiiksi millekään vaaralle. Huomenna sinulla kyllä on ankara päivä, poika raukka, mutta Jumala ei meitä hylkää, ja Hänen avulleen minä sinulle palkitsen. Kun huomisen päivä on kestäetty, on suurin hätä ohi. Hyvästi, ystäväni. Me näemme vielä toisemme onnellisina.»

Ruedeli istui vielä kauan aikaa pimeässä yksinäisyydessä sen jälkeen kuin hänen toverinsa oli kadonnut metsikköön.

Hän kuunteli tuntikausia luolan käytävässä aivan kuin väijyvä

kettu pesässään. Kylmänkosteaa tuuli, joka ajoi mustia pilviä kuunsirpin ohitse, oli kantanut kymmenen tunnin kellonlyönnit kaukaisesta kylästä, eikä vielääkään ollut mitään tapahtunut. Ruedeli jo alkoi uskoa, että pelkonsa oli ollut turha. Vihdoin hän kuuli ylhäältä kalliolta kevyttä astuntaa ja sitten jymähdyksen, kun pysyn perä lyötiin raskaasti maahan. Poika ajatteli vain sitä, miten saisi houkutelluksi ajajat ylhäälle metsään vuorille päin.

Sammal kahisi hiljaisten verkallisten askelten alla, jotka hiipivät varovasti luolaan kalliota myöten molemmin puolin.

»Nyt on sopiva aika», ajatteli Ruedeli, kun vasemmanpuoleinen hiipijä oli tullut muutamien askelien päähän. »Nyt juoneen!»

Vikkelällä hyppäyksellä hän heittäysi pensaikkoon kääntyen oikeaan. Mutta samassa silmänräpäyksessä leimahti paukahtava salama ja kuula vinkui oksien lomitse. Kauhea huuto aivan hänen läheltään oikealta, puolittain tuskanhuuto, puolittain kirous, pyyhdytti hänen juoksunsa:

»Apua! Apua!» kuului koriseva ääni.

»Se on metsävouti», ajatteli Ruedeli kylmän kauhun valtaamana. »Se oli hänen äänensä.»

Molemmilta puolin tuli valoja, kaksi santarmia, jotka asetettuina vahtiin kukkulalle nyt huudon johdosta kiiruhtivat alas, avatut salalyhdyt käsissä.

Ruedeli ei enää ajatellut pakoa. Hän tunkeutui metsän läpi valojen luo. Siinä makasi metsävouti, jonka suonenvetoisesti väänntyneisiin kasvoihin lyhty loi räikeän valon. Rinnasta kumpusi tummanpunainen verivirta. Kuolevan yli kumartui komisarius nojaten laukaistuun pyssyynsä.

»Minä näin jonkun juoksevan luolasta ja ammuin, mutta laukaus sattui väärään henkilöön», sanoi hän kumealla äänellä.

Kauhistuneet santarit tahtoivat nostaa vertavuotavan metsävoudin seisoaalleen.

»Antakaa minun olla», änkytti hän. »Minä olen saanut tarpeekseni. Hakekaa ihmisiä, tahtoisin kuolla kotonani.»

»Juokse», sanoi toinen santarmi kauhusta vapisevalle Ruedelille. »Juokse kylään ja hae ihmisiä. Sinulle ei kai enää tapahtune mitään. Toinen tuomari on jo tullut väliin.»

Metsävouti kannettiin myöhään sydänyön jälkeen paareilla kotiinsa. Kuollessaan hän kertoi, että komisarius tiesi vanhan

herra Brütel vainajan tiedossa olevan papereita, joilla tämä olisi voinut todistaa, että komisarius oli kavaltanut ne rahat, jotka maa-vouti oli hänelle jättänyt ennen Zürichin taistelua toimitettavaksi sotajoukolle. Nuoren herra Brütelin komisarius oli sitten tahtonut raivata tieltään pelosta, että tällä oli tieto näistä papereista. Metsä-vouti oli tarjoutunut komisariuksen kullaan huikaisemana toimittamaan nuoren Brütelin varman kuoleman tielle.

Kuolema ei jättänyt metsävoudille enempää aikaa ja sulki hänen suunsa ainaisen vaitiolon sinetillä.

»Sinun tiesi, Herra, ovat ihmeelliset, mutta oikeat», lausui paikalle kutsuttu pappi sulkiensa kuolleen silmät.

»Viattomuuden olet sinä pelastanut poikasen heikon käden kautta ja rangaissut syylliset heidän omalla kädellään. Suo heille laupeutesi.»

»Amen», sanoivat läsnäolevat surun ja kauhun vallassa, ja moni paha ajatus mahtoi tukahtua alkuunsa tämän jumalantuomion edessä.

Komisarius jätettiin oikeuden haltuun.

Tämän paljastuksen jälkeen ei tietysti voinut nuoren Brütelin vainoomisesta enää olla puhettakaan. Nuorta ystäväänsä hädässä ei hän myöhemmin onnessaan unohtanut. Hän otti metsämökin köyhän perheen asumaan omaan taloonsa ja kasvatti Ruedelin ja hänen sisarensa, joista tuli kunnan ihmisiä.

Mailta ja meriltä.

Seikkailuja, kertomuksia, kuvauksia nuorisolle. Toimittanut *Teuvo Pakkala*. Vihon hinta 25 penniä.

N:o 1. **Karkuri**. Kirjoittanut *Fr. Gerstäcker*.

Reipashenkinen kertomus Tyynenmeren saarelta.

N:o 2. **Taistelu paalumajalla**. Kirjoittanut *Ch. Sealsfield*.

Kuvaus uutisasukkaiden elämästä alituisten vaarojen keskellä Amerikan aarniometsissä.

N:o 3. **Aamukellot**. Kirjoittanut *A. Schmitthenner*.

Kertomus uljaasta ja neuvokkaasta Veronika neidosta, joka pelasti kuolemaantuomitun lemmittynsä hengen.

N:o 4. **Kylmä sydän**. Kirjoittanut *Wilhelm Hauff*.

Tarina Schwarzwaldin lasiseppien, sysimiesten ja tukkilaisten elämästä sekä kahdesta peikosta, joista toinen oli hyvä, toinen häijy.

N:o 5. **Ksi Ksin luolan ihmelukko**. Kirjoittanut *Gustav Schwab*.

Jännittävä itämainen kertomus Mattetai-noidasta ja ihmeitätekevistä lukosta, joka oli kätkeyty Afrikassa olevaan Ksi Ksin luolaan.

N:o 6. **Ihmeitten maassa**. Kreikkalaisia satuja. Kuvitettu.

Viehättäviä muinaiskreikkalaisia tarinoita meidän aikamme nuorille sovitetussa asussa.

N:o 7. **Tito**. Kirjoittanut *Ernest Seton-Tompson*.

Kuvaus arosuden elämästä. Siinä tuntuu todellinen luonnon tuoksu.

N:o 8. **Musta kalerilaiva**. Kirjoittanut *Wilhelm Raabe*.

Jännittävä kertomus sodasta, jota Alankomaat kävivät uuden ajan alkupuolella Espanjan sortovaltaa vastaan.

N:o 9–11. **Nansenin pohjoisnapamatkalta**.

N:o 9. Laivalla napameritse.

N:o 10. Suksilla ja kajakilla.

N:o 11. Talvea saarella nimettömällä.

Nämä kolme toisiinsa liittyvää kertomusta liikkuvat kokonaan tositapausten pohjalla. Ne vievät lukijansa tutustumaan löytöretkeilijäin elämään ja seikkailuihin napamailla sekä lisäksi opastavat meitä tuntemaan näitten seutujen luontoa kokonaisuudessaan.

N:o 12. **Yö metsästäjän kodissa** y. m. kertomuksia. Kirjoittanut *Friedrich Hebbel*.

Neljä mieltäkiinnittävää kertomusta: „Yö metsästäjän kodissa“; „Rubini“; „Taidemaalari“; „Paavon merkillisin yö“.

N:o 13. **Apahien hyökkäys.** Kaksi kertomusta. Kirjoittaneet *Owen Wister* ja *Ervin Rosen*.

Edellinen on jännittävä intiaanikertomus, jälkimäinen huvittava amerikkalainen kulkurijuttu.

N:o 14. **Kaksijalka.** Kirjoittanut *Carl Ewald*.

Kertoo miten ihminen on kohonnut luomakunnan herraksi.

N:o 15. **Nini.** Kertomus Ranskan vallankumouksen ajoilta.

Nini on uljas tyttö, jonka avulla eräs jalosukuinen nuori upseeri pelastui kuolemasta.

N:o 16. **Sidi Numan ja hänen hevosensa.** Itämaisia kertomuksia.

Arabialaiset 1001 yön tarinat ovat maailmankuuluja. Tässä tarjotaan nyt muutamia uusia, tähän asti meillä tuntemattomia kertomuksia siitä sarjasta.

N:o 17. **Lumimyrskyssä.** Kolme kertomusta.

Sisältää kertomukset „Lumimyrskyssä“ ja „Rauha maassa“, kumpikin *Adolf Schmitthenner*'in kirjoittamat, sekä liikuttavan kauniin historiallisen tarinan „Kuoleman sinetti“, kirjoittanut *Mark Twain*.

N:o 18. **Eksyksissä präria-aavikolla.** Kaksi kertomusta.

Kirjoittaneet *Ch. Sealsfield* ja *Heinrich Zschokke*.

Edellinen kertoo seikkailurikkaasta ratsastusmatkasta, jälkimäinen nuoren saksalaisen virkamiehen ensimmäisestä, kammottavasta yöstä puolalaisessa pikkukaupungissa.

N:o 19. **Saarroksissa.** Kaksi sotakertomusta. Kirjoittanut *Detlev von Liliencron*.

Tarinoita Ranskan ja Saksan viime sodasta.

N:o 20. **13-vuotias sankari.** Kertomus buurisodasta.

N:o 21. **Tiibetissä vankina.** Kirjoittanut *Wilhelm Filchner*.

Nuori baijerilainen upseeri *Wilhelm Filchner* kertoo jännittävästi vankina-olostaan Tiibetissä.

N:o 22. **Kohtalonsa tietä.** Kirjoittanut *Wilhelm Fischer*.

Kaksi mieltäkiinnittävää tarinaa: „Kohtalonsa tietä“ ja „Satu onnesta“. Edellinen on jännittävä historiallinen kertomus, jälkimäinen kaunis satu.

N:o 23. **Pyörremyrskyn hyvätyö.**

Kaksi jännittävää kertomusta: „Pyörremyrskyn hyvätyö“ ja „Lentoonlähtenyt mies“.

N:o 24. **Vuoren vanhus** y. m. eläintarinoita.

Viehättäviä kertomuksia, joiden tekijä on tunnettu saksalainen nuorisonkirjailija Hermann Löns.

N:o 25. **Aarnihauta** y. m. seikkailujuttuja. Kirjoittanut *H. G. Wells*.

Nämä jännittävät kertomukset liikkuvat vieraisissa, omituisissa oloissa, Intiassa ja valtameren saarilla.

N:o 26. **Susien saaliina**. Kirjoittanut *Jack London*.

Kertomus pienen retkikunnan talvisesta harhailusta Amerikan erämaissa pohjan pimeillä perillä. Siinä esiintyy täydessä mahtavuudessaan tekijän tunnettu voima alkuperäisten luonteiden, petojen ja erämaan kuvauksessa.

N:o 27. **Yö valaskalan selässä** ja muita meriseikkailuja.

Sisältää kolme jännittävää kertomusta: *Fr. Gerstäcker*'in „Yö valaskalan selässä“, kuvaus seikkailurikkaasta valaanpyynnistä päiväntasaajan tienoilla, *Holger Drachmann*'in „Tarina nykyajalta“, skagenilainen luotsin kertomus kumoonpurjehduksesta myrskyisellä merellä, ja *Jonas Lie*'n „Valtameren jättiläinen“, kuvaus pohjoisen jäämeren jättiläisvoimaisesta uurteisvalaasta ja sen pyynnistä.

N:o 28. **Rajalahden torppa**. Kertomus viimeisestä Suomen sodasta, kirjoittanut *J. O. Åberg*.

Kertoilee urheiden porilaisrykmentin upseerien Rothin ja Spofin johtaman sissijoukon urotöistä ja seikkailuista Lapuan taistelun jälkeen 1808—1809 vuoden sodassa.

N:o 29. **Apu hädässä**. Kirjoittanut *J. Frey*.

Kertomus tapahtuu Sveitsissä noin sata vuotta sitten. Siinä kuvataan, miten köyhä mökinpoika ja nuori rikas kartanonherra kumpikin vuorostaan pelastavat toisensa häijyjen vainoojain käsistä.

N:o 30. **Oswego-joella**. Intiaanikertomus, kirjoittanut *J. F. Cooper*.

Tunnettu, jännittävä kertomus metsästäjä „Haukansilmän“ eli „Tienviitan“ taisteluista intiaaneja vastaan.

N:o 31. **Hämähäkkilaakso** y. m. tarinoita.

Sisältää kolme omituista, jännittävää tarinaa: „Hämähäkkilaakso“, „Taikakauppa“ ja Ruoste-Pekka“. Ilmestyy marraskuussa 1914.

N:o 32. **Seppi Peloton**. Kertomus säveltäjä Josef Haydnin lapsuudesta. Ilmestyy marraskuussa 1914.

N:o 33. **Uljas tyttö**. Kirjoittanut *J. O. Åberg*.

Kertomus meritaistelusta Viipurinlahden suussa Kustaa III:n aikana. Ilmestyy marraskuussa 1914.

N:o 34—35. **Seikkailuja Makatea-saarella**. Kirjoittanut *Gustaf Dillberg*.

Ilhmeellisiä juttuja Etelämeren saaresta, vanhasta auringonpalvelijain asuinpaikasta. Ilmestyy marraskuussa 1914.

Mailta ja Meriltä

Seikkailukirjasarja, toimittaa Teuvo Pakkala. Kukin kirja maksaa ainoastaan
..... 25 penniä .....

- N:o 31. **Hämähäkki-laakso** y. m. tarinoita.
- N:o 30. **Oswego-joella**. Intiaani-kertomus.
- N:o 29. **Apu hädässä**. Sveitsiläinen seikkailukertomus.
- N:o 28. **Rajalahden torppa**. Kertomus 1808/9 vuoden sodasta.
- N:o 27. **Yö valaskalan selässä**.
- N:o 26. **Susien saaliina**. Seikkailu pohjan pimeillä perillä.
- N:o 25. **Aarnihauta** ja muita seikkailukertomuksia.
- N:o 24. **Vuoren vanhus**. Erinomaisia eläintarinoita.
- N:o 23. **Pyörremyrskyn hyvätyö**. Kaksi jännittävää kertomusta.
- N:o 22. **Kohtalonsa tietä**. Kaksi kertomusta.
- N:o 21. **Tiibetissä vankina**. Jännittävä kertomus retkeilijän seikkailuista.
- N:o 20. **13-vuotias sankari**. Kertomus buuri-sodasta.
- N:o 19. **Saaroksissa**. Ranskan ja Saksan viime sodasta.
- N:o 18. **Eksyksissä präria-aavikolla**.
- N:o 17. **Lumimyrskyssä**. Kolme kertomusta.
- N:o 16. **Sidi Numan ja hänen hevosensa**. Uusia kertomuksia arapialaisesta sarjasta 1001 yön tarinoita.
- N:o 15. **Nini**. Kertomus Ranskan vallankumous-ajoilta.
- N:o 14. **Kaksijalka**. Kertomus siitä miten ihminen on tullut luomakunnan herraksi.
- N:o 13. **Apahien hyökkäys**. Seikkailuja kaukaisessa lännessä.
- N:o 12. **Yö metsästäjän kodissa**. Neljä seikkailurikasta kertomusta.
- N:o 9-11. **Nansenin pohjoisnaparetkiltä**. N:o 9. Laivalla napameritse. N:o 10. Suksilla ja kajakilla. N:o 11. Talvea saarella nimettömällä.
- N:o 8. **Musta kaleerilaiva**. Merikertomus v:lta 1599.
- N:o 7. **Tito**. Jännittävä kertomus arosudesta.
- N:o 6. **Ihmeitten maassa**. Kreikkalaisia satuja.
- N:o 5. **Ksi-Ksin luolan ihmelukko**. Itämaalainen seikkailukertomus.
- N:o 4. **Kylmä sydän**. Peikkotarina.
- N:o 3. **Aamukellot**. Tarina uljaasta Veronika-neidosta.
- N:o 2. **Taistelu paalumajalla**. Kertomus Amerikan aarniometsistä.
- N:o 1. **Karkuri**. Kertomus Tyynenmeren saarelta.

.....
Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsingissä